

НОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ ВНЗ

У статті розглянуто особливості використання нових інформаційних технологій при вивченні студентами іноземної мови. Такі технології навчання допомагають студентам розвинути необхідні вміння та навички, збільшують інтерес до навчального матеріалу, дозволяють зробити навчальний процес більш ефективним та індивідуалізованим. Також проаналізовано вплив інформаційних технологій на формування професійних навичок і дослідницьких умінь студентів під час їх навчання у ВНЗ.

Ключові слова: інформаційні технології, моделювання технологічних процесів, необхідні уміння, професійні навички.

В статье рассмотрены особенности использования новых информационных технологий в обучении студентов ВУЗ иностранному языку. Такие технологии обучения помогают студентам развивать необходимые умения и навыки, увеличивают интерес к учебному материалу, делают учебный процесс более эффективным и индивидуализированным. Также проанализировано влияние информационных технологий на формирование профессиональных навыков и исследовательских умений студентов во время их обучения в ВУЗе.

Ключевые слова: информационные технологии, моделирование технологических процессов, необходимые умения, профессиональные навыки.

The article deals with the peculiarities of the new informational technologies usage while teaching future teachers English. Such technologies help students to develop

necessary skills in all kinds of the language practice, to increase their interest to the teaching material. The informational technologies make teaching process more effective and individual. The influence of information technology on the formation of professional skills and research skills of students during their studies in higher education.

Key words: informational technologies, modeling of processes, necessary skills, activity approach.

Вступ. Впровадження ІТ в освітню систему України та формування єдиного інформаційно-освітнього простору - одні з пріоритетних напрямів сучасної державної політики. Зокрема, в «Національній доктрині розвитку освіти в Україні» зазначається, що «Головною метою в контексті створення інформаційного суспільства й освітньо-інформаційного простору є забезпечення доступу до інформації широкого спектру споживанні належне інформаційне забезпечення всіх гілок влади; розвиток та впровадження сучасних комп'ютерних технологій у системі освіти, державного управління, науці та інших сферах; створення в найкоротші строки необхідних умов для забезпечення широкого доступу навчальних закладів, наукових та інших установ до мережі Інтернет; розширення й удосконалення подання у мережі Інтернет об'єктивної політичної, економічної, правової, екологічної, науково-технічної, культурної та іншої інформації про Україну; розвиток освітніх і навчальних програм на базі комп'ютерних інформаційних технологій» [1,29-30]. Закон України «Про вищу освіту» [2], нова концепція педагогічної освіти [3] передбачають формування у студентів вміння вчитися самостійно, свідомо та відповідально, а також створення в навчальних закладах необхідних умов для формування у студентів творчих здібностей, виховання особистості, здатної до саморозвитку як під час навчання у вищій школі, так і в подальшій професійній діяльності. У сучасних умовах для фахівця особливої цінності набувають такі соціальні та особистісно значущі якості, як готовність до рішучих, цілеспрямованих дій, загострене почуття нового та передового прагнення до творчого

пошуку, до підвищення ефективності та якості праці, до використання новітніх ІТ. Вони створюють передумови для широкого упровадження в педагогічну практику нових методів організації навчального процесу, нового підходу до вирішення психолого-педагогічних проблем, пов'язаних з використанням комп'ютера. Сучасні персональні комп'ютери мають графічні кольорові дисплеї, велику оперативну та дискову пам'ять, високу швидкодію, можуть бути об'єднані в мережі, що дозволяє створювати належні технічні передумови для розробки навчальних програм, які відтворюють на екрані так звану віртуальну реальність. Нові форми організації навчального процесу вимагають переглянути принципи дидактики та педагогічної психології з урахуванням можливостей, які надають ІТ. У зв'язку з цим, потреби у розвитку педагогічних технологій сьогодні величезні. З'являються нові технічні, інформаційні, поліграфічні засоби, які вважають невід'ємним компонентом навчального процесу. Включення в методичну систему комп'ютерних засобів навчання вимагає розробки методики використання цих принципово нових дидактичних засобів навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє стверджувати, що підґрунтям у розробці педагогічних технологій слід вважати багатий досвід, накопичений вищою школою з питань організації й оптимізації навчання, який відобразили у своїх роботах видатні вчені такі, як С.І. Архангельський, Ю.К. Бабанський, В.П. Беспалько, С.У. Гончаренко, Р.С. Гуревич, В.І. Бвдокімов, І.Я. Лернер, А.С. Нісімчук, О.С. Гіадалка, О.М. Пехота, і.Ф. Прокопенко, С.О. Сисоєва, М.М. Скаткін, .Н.Ф. Тализіна, С.Т. Шацький, О.Т. Шпак та інші. Педагогічні і теоретичні аспекти використання ІТ у навчальному процесі досліджені у працях Б.Б. Беседіна, Ю.В. Горошка, М.І.Жалдака, Ю.О. Жука, В.І. Загвязінського, Ю.і. Машбиця, В.М. Монахова, Н.В. Морзе, А.В. Пенькова, 6.С. Полат, С.А. Ракова, Ю.С. Райського та інших. Питання упровадження ІТ в освітній процес навчальних закладів знайшло своє відображення у працях Н.Апатової, А. Ашерова, В. Бикова, М. Кадемії,

В. Науменко, В. Чернова. Пошуку методологічних і теоретичних підходів використання ІТ у навчальному процесі були присвячені дослідження Н. Афанасєвої, В. Беспалька, О. Козлова, Г. Кручининої, Н. Макарової.

Постановка завдання. Метою статті є розглянути особливості використання нових інформаційних технологій у процесі навчання іноземним мовам та вплив нових ІТ на формування професійних навичок і дослідницьких умінь студентів.

Виклад основного матеріалу. Для підвищення якості підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ використовують різні педагогічні технології. Їх розробка і застосування спрямовані на вибір та обґрунтування способів і прийомів навчання, форм контролю знань і умінь, підготовку дидактичних і технічних засобів навчання, на вибір методів мотивації і активізації пізнавальної діяльності, планування навчального процесу, тощо [4;5]. На початку 90-х років з'явився термін «нові інформаційні технології навчання» (НІТН). В.М. Монахов дає йому таке тлумачення: «Під новими інформаційними технологіями навчання ми будемо розуміти систему сучасних інформаційних методів і засобів цілеспрямованого створення, збирання, зберігання, опрацювання, подання та використання даних і знань у навчанні та систему наукових знань про її функціонування, що спрямована на вдосконалення навчального процесу з найменшими затратами» [6,17]. В.І. Загвязінський виділяє ІТ як один із істотних факторів, що визначають конкурентоспроможність країни, регіону, галузі й окремої організації. При цьому, важливу роль у процесі створення і використання ІТ він відводить вищій школі як основному джерелу кваліфікованих, високоінтелектуальних кадрів і потужній базі фундаментальних і прикладних наукових досліджень. Погоджуючись з визначеннями, висловленими цими дослідниками, зазначимо, що основною метою впровадження ІТ навчання є підготовка майбутніх фахівців до повноцінної життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства. Активне впровадження ІТ у сферу освіти передбачає

використання комп'ютерних систем, здатних реалізувати ефективні методи навчання. Причому, комп'ютер використовується як джерело інформації, як багатофункціональний інструментальний засіб і як засіб управління навчальною діяльністю. Тому комп'ютер на різних етапах навчального процесу є і об'єктом, і засобом навчання. Як об'єкт - комп'ютер розглядається під час вивчення його внутрішньої структури, організації пам'яті та файлового простору, особливостей роботи апаратної частини та взаємодії з периферійними пристроями. Як засіб - під час демонстрації нового матеріалу, обробки результатів вивченого матеріалу, тощо. Використання сучасних можливостей комп'ютера як засобу навчання є цікавим, оскільки дозволяє значно полегшити роботу викладача та підвищити ефективність навчального процесу завдяки розширенню типів навчальних завдань, гнучкості в управлінні навчальною діяльністю, врахуванню індивідуальних особливостей студентів, динамічному розподілу функцій управління навчальною діяльністю між комп'ютером і студентом, удосконаленню методів і засобів навчання та організації навчального процесу. Нагадаємо, що викладача у навчальному процесі, що дозволяє оптимізувати засвоєння цих обох аспектів оволодіння іноземною мовою, доручивши комп'ютеру рутинну роботу із засвоєння навичок, і залишає викладачу головне завдання - організацію комунікативного спілкування на заняттях. Використання НІТН допомагає інтегрувати різні форми діяльності і надає процесу вивчення іноземної мови більшої інтенсивності. Поєднуючи комп'ютерні вправи із завданнями специфічною особливістю оволодіння іноземною мовою є, по-перше, розвиток мови з урахуванням психологічних факторів спілкування, і, по-друге, оволодіння лінгвістичними структурами, засобами комунікації. Комп'ютер є помічником з підручника, можна досягти високого рівня оволодіння граматичними та лексико-граматичними навичками. Нові ІТ навчання - це, насамперед, комп'ютер та комп'ютерні навчальні програми. Ці програми

називають також електронними посібниками або мультимедійними комп'ютерними посібниками. Електронний посібник відрізняється від звичайного текстового. Навчальний матеріал в електронному посібнику подано по-іншому - із використанням комп'ютерної графіки, відеофрагментів та аудіосупроводу, повнотекстового пошуку та словника незнайомих термінів, у ньому також є зручна система навігації по підручнику. Це допомагає кращому засвоєнню матеріалу, завдяки використанню різних видів пам'яті: зорової, слухової, асоціативної. Основу навчального матеріалу складає гіпертекст. Від звичайного тексту він відрізняється чіткою структурою, можливістю практично миттєвого доступу до будь-якої частини навчального матеріалу. Використання мультимедійних засобів навчання на заняттях англійської мови підвищує якість знань, умінь і навичок, збільшує пізнавальну активність та мотивацію, прискорює темпи навчання, поліпшує осмислення та запам'ятовування навчального матеріалу, забезпечує самостійну діяльність студентів. Мультимедійні програми допомагають швидко та ефективно засвоїти сприйняття усної мови, поставити правильну вимову, збільшити лексичний запас і навчити говорінню.

Переваги використання Інтернету в процесі підготовки до занять очевидні для будь-якого викладача, що має доступ до глобальної мережі, тому інтернет є незамінним джерелом для актуалізації матеріалів підручників, пошуку додаткової інформації, як інструмент, що дозволяє значно заощаджувати час і засоби при розробці навчальних матеріалів до занять. Характеризуючи конкретні способи використання можливостей Інтернет у вивченні іноземної мови, варто виділити найбільш ефективні з них: переписка електронною поштою з однолітками-носіями мови і тими, хто вивчає англійську мову як іноземну в інших країнах (сучасна, жива мова, оперативність інформації, можливість вивчення іншої культури, одержання знання з «перших рук»); участь у текстових та голосових чатах (переваги ті самі); участь у телекомунікаційних міжнародних проектах

(підвищення рівня володіння мовою, розвиток загального світогляду, одержання спеціальних, необхідних знань для виконання конкретного проекту); участь у телекомунікаційних конкурсах, олімпіадах, тестуванні (можливість одержати об'єктивну оцінку знань, самоствердитися, підготуватися до іспитів, участі в різних конкурсах та олімпіадах); відсутність негативного психологічного моменту, відчуття страху, що властиве студентам у реальних ситуаціях; одержання міжнародних сертифікатів; можливість оперативної публікації творчих робіт студентів; використання навчальних матеріалів сайтів, на яких розміщені граматичні, лексичні і фонетичні завдання, тексти художньої літератури, плани і конспекти занять, лекційні курси; пошук в Інтернеті матеріалів для науково-дослідницької діяльності студентів і розвиток уміння застосовувати їх.

Ефективність використання НІТН значною мірою зумовлюється врахуванням викладачами закладених у них дидактичних особливостей. До останніх відносяться: висока інформаційна насиченість цих засобів; можливість долати (суб'єктивно змінювати) реально існуючі часові та просторові співвідношення; можливість глибокого проникнення в суть явищ та процесів, що вивчаються.

В таких умовах викладу матеріалу, студент може отримати набагато більше навчального матеріалу, ніж під час спілкування лише з викладачем; у студента формуються уміння працювати з інформацією, приймати оптимальні рішення; такі технології готують студента стати в інформаційному суспільстві особистістю.

У підготовці комп'ютерно освіченого фахівця можна виділити декілька етапів. На першому етапі формуються загальні уміння і навички праці з комп'ютером і поширеними пакетами прикладних програм. На другому етапі у студентів формуються професійні навички щодо обслуговування комп'ютера та периферійного обладнання, визначення несправностей і їх ліквідація. Третій етап потрібен для розвитку навичок праці з

комп'ютером на рівні операційної системи, оволодіння мовами програмування. На четвертому етапі формуються професійні навички щодо створення програмного забезпечення для інтеграції комп'ютера в технологічний процес з використанням промислового інтерфейсу та його налагодження. Це стимулює у студентів потребу до нових знань і способів вирішення поставлених завдань. Уміння працювати з різними джерелами інформації, прогнозувати свої дії відповідно до поставленої мети, планувати науково-дослідну діяльність.

Тому, під час застосування ІТ у навчальному процесі студент вчить не тільки свій основний предмет-іноземну мову, а й здійснює на комп'ютері прості операції; використовує у своїй діяльності комп'ютерну інформаційну технологію, базовою складовою якої є численні програмні продукти; здобуває необхідну інформацію з різних джерел (наукових журналів, науково-популярних періодичних видань, електронних комунікаційних мереж); подає її у зрозумілому вигляді та вміє ефективно використовувати; складає комп'ютерні програми відповідно до поставлених завдань тощо.

ІТ дозволяють поліпшити якість викладання та навчання, забезпечуючи можливості швидкого аналізу інформації та зворотного зв'язку. Але потрібно зауважити, що ІТ можуть взагалі не мати жодного впливу або, навпаки, мати негативний вплив. Так відбувається тому, що ІТ не є головним чинником у процесі вдосконалення освіти. Вплив на результати роботи викладачів та студентів залежить від того, як їх застосовують щодо змісту навчальних планів, інструкцій та способів оцінювання.

Використання ІТ у навчанні висуває перед викладачами низку серйозних завдань:

- оволодіння новими ІТ навчання;
- вивчення впливу способів подання інформації на процес засвоєння навчального матеріалу;
- розробка ігрових елементів процесу навчання;

- застосування активних методів навчання;
- оволодіння методами графічного подання інформації та поєднання їх з друкованими матеріалами;
- розробка методичних рекомендацій, тестів, контрольних завдань, консультацій та ін.

Досвід застосування ІТ у навчальному процесі дозволяє стверджувати, що за такого підходу забезпечується цілий ряд позитивних факторів:

- наочна демонстрація інформації;
- значна економія коштів і часу;
- підвищена зацікавленість студентів;
- оформлення результатів досліджень не тільки у вигляді таблиць, а й у вигляді двомірних і тримірних графіків, які дають можливість аналізувати вплив різних факторів на досліджуваний процес.

Розуміння викладачами того, що НІТН принципово змінюють процес підготовки спеціалістів, надають новий характер освіченості, і тому їх застосування у процесі підготовки спеціалістів є обов'язковим для сучасного процесу навчання у ВНЗ.

Висновки. Потенційні переваги ІТ очевидні: можливість будувати модульні, легко адаптовані до потреб конкретного користувача програми навчання, незалежні від місця та часу навчання, можливість швидкого оновлення курсів. Використання ІТ дозволяє зробити навчання більш ефективним та індивідуалізованим. Сприйняття матеріалу при використанні комп'ютера поліпшується за рахунок різних дидактичних можливостей комп'ютера, як наочність, підкреслювання, динаміка кольорового зображення. Особливість процесу навчання за допомогою комп'ютера викликає інтерес до навчання і сприяє активізації та зосередженню уваги студентів на предметі. Крім того, комп'ютер створює умови для переходу на більш високий рівень інтелектуальної праці. Таким чином, використання ІТ задля навчання дає можливість не тільки більш ефективно формувати професійні навички, а й дозволяє розвивати

навички інформаційної та комунікативної взаємодії, оптимально використовувати навчальний час, збільшувати обсяг навчального матеріалу для творчого засвоєння студентами, формувати дослідницькі уміння.

Для забезпечення неперервного розвитку комп'ютеризації навчального процесу потрібно вдосконалювати методичні розробки для виконання практичних робіт, відповідно до можливостей програмного забезпечення. Застосовуваги широкий спектр мультимедійного та периферійного обладнання. Максимально використовувати можливості програм, орієнтованих на виконання стандартних функцій пошуку, обробки і аналізу потрібної інформації для покращення вивчення іноземної мови.

Література:

1. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Педагогічна газета.- 2001. -7 липня. – С. 4-6.
2. Закон України «Про вищу освіту»: Науково-практичний коментар // за заг. ред. В.Г.Кременя. –К., 2002. -323с.
3. Гуржій А.М. Засоби навчання: навчальний посібник / А.М. Гуржій, В.П.Волинський, Ю.О.Жук.- К.: ІЗМН, 1997.-208с.
4. Безпалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения.- М., 1995.- 198с.
5. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: Навчальний посібник для студентів пед. ВНЗ і слухачів інститутів післядипломної освіти. – Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2004. -365с.
6. Монахов В.П. Проектирование и внедрение новых ИТ обучения // Советская педагогика.- 1990.-№7.-с. 17-22.

